

**ДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ОСВІТНИХ ЗАКЛАДІВ**

Мельник К. Ю.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри трудового та
господарського права*

*Харківського національного університету
внутрішніх справ,
м. Харків, Україна*

Проблематика зайнятості та працевлаштування населення в Україні сьогодні є доволі гострою з огляду на економічну та політичну нестабільність. Так, для України 2018 р. розпочався зі збільшення рівня безробіття. Як повідомляє Державна служба статистики України, в січні 2018 р. служба зайнятості зареєструвала 378,9 тис. безробітних (проти 354,4 тис. місяцем раніше). Таким чином, кількість безробітних збільшилася на 24,5 тис. осіб.

Особливу значущість проблеми зайнятості мають для осіб, які не можуть з об'єктивних та суб'єктивних причин нарівні з іншими конкурувати на ринку праці. Серед таких осіб особливе місце посідають випускники освітніх закладів з числа осіб з особливими освітніми потребами. Така ситуація має місце, по-перше, тому, що дані особи не мають досвіду трудової діяльності за отриманою спеціальністю, а по-друге, у них є певні особливі потреби, що свідчить про необхідність додаткової підтримки з боку держави в питанні забезпечення їх прав.

Узагалі термін «особа з особливими освітніми потребами» є доволі молодим для національного законодавства. Більше того, в галузевому законодавстві у сфері освіти немає однозначного тлумачення даного терміна. Так, ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» визначає особу з особливими освітніми потребами як особу з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти. Відповідно ж до ст. 1 Закону України «Про освіту» особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту.

Тобто в першому випадку йдеться виключно про особу з інвалідніс-

тю, під якою у національному законодавстві розуміється особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист (ст. 2 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»). А в другому інвалідність не є вирішальною ознакою для віднесення до категорії осіб з особливими освітніми потребами. Вважаю, що для забезпечення одностайного розуміння законодавчих термінів акти законодавства повинні містити однакові дефініції.

На початку 2018 р. Кабінетом Міністрів України запропоновано для обговорення проект постанови «Про затвердження Переліку деяких категорій осіб з особливими освітніми потребами», у якому пропонується до осіб з особливими освітніми потребами відносити: 1) осіб з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарата; хворобами нервової системи; затримкою психічного розвитку, інтелектуальними порушеннями, складними порушеннями мовлення (у тому числі з дислексією); іншими складними порушеннями розвитку (у тому числі з розладами спектру аутизму); 2) осіб, яким встановлено електрокардіо-стимулятор або інший електронний імплантат чи пристрій; 3) осіб, які мають захворювання, що можуть бути перешкодою для проходження зовнішнього незалежного оцінювання, визначені МОН спільно з МОЗ; 4) осіб, які мають захворювання, що потребують постійного медичного нагляду, або періодичного здійснення індивідуальних медичних процедур із забезпечення життєдіяльності людини та/або контролю за її станом; 5) осіб, які потребують відновлення стану здоров'я у закладах загальної середньої освіти санаторного типу; 6) осіб, які опинились у складних життєвих обставинах, влаштовані до дитячих будинків сімейного типу, соціально-реабілітаційних центрів, перебувають у школах соціальної реабілітації; 7) осіб, які проживають на тимчасово окупованій території, або у населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, або у населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення; 8) осіб, які мають статус внутрішньо переміщених; 9) дітей-біженців та дітей, які потребують додаткового та тимчасового захисту; 10) осіб, які здобувають спеціалізовану освіту та/або можуть прискорено опанувати зміст навчальних предметів одного чи декількох класів, освітніх рівнів; 11) осіб, які здобувають(ли) повну загальну середню освіту мовою, що не належить до слов'янської групи

мов, або базову чи профільну середню освіту – мовою корінних народів (особи з особливими мовними освітніми потребами). Таким чином, Кабінет Міністрів України стоїть на позиціях широкого підходу до терміна «особи з особливими освітніми потребами».

Слід підтримати такий підхід до зазначеного терміна, оскільки сьогодні не тільки особи з інвалідністю потребують додаткової підтримки в освітньому процесі. Зокрема, категорії населення, які перелічені у вищенаведеному проекті Постанови Кабінету Міністрів України, дійсно потребують такої підтримки. Також відзначу, що зведення осіб з особливими освітніми потребами лише до осіб з інвалідністю, як це зроблено у Законі України «Про вищу освіту», взагалі робить недоцільним запровадження терміна «особа з особливими освітніми потребами». Так, можна було б просто використати термін «особа з інвалідністю».

Необхідно відзначити, що закони України, які регулюють відносини працевлаштування, не оперують терміном «особа з особливими освітніми потребами». Це, зокрема, закони України «Про зайнятість населення» та «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Вважаю, якщо є необхідність у виділенні такої категорії населення та забезпеченні їй підтримки з боку держави під час навчання в закладах освіти, то за логікою таким особам також потрібна підтримка і в працевлаштуванні після закінчення цих закладів.

З огляду на наведене вважаю за доцільне доповнити: ч. 1 ст. 14 «Категорії громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню» Закону України «Про зайнятість населення» такою категорією громадян, як «особи з особливими освітніми потребами-випускники загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів»; ст. 7 «Праця молоді» Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» нормою про гарантування державою надання роботи молоді з числа осіб з особливими освітніми потребами після закінчення навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах. Крім цього, існує доцільність покласти обов'язок у сприянні працевлаштуванню зазначених осіб на керівників навчальних закладів, доповнивши відповідним чином ст. 26 Закону України «Про освіту» та ст. 34 Закону України «Про вищу освіту».

УДК 349.2-029:3]:34(477)(063)

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, які доповідалися на міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми реалізації і захисту соціальних прав в Україні» 27 квітня 2018 року року.

Матеріали доповідей і повідомлень опубліковано в авторській редакції.

Редакційна колегія:

- проф. Пилипенко П. Д.;
- проф. Синчук С. М.;
- доц. Бурак В. Я.;
- ас. Раневич О. Ю.

Актуальні проблеми соціального права. Випуск 7. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми реалізації і захисту соціальних прав в Україні» 27 квітня 2018 року. – Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. – 292 с.

© Кафедра соціального права Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018

© Український центр соціально-правових досліджень, 2018

© Вид-во “ГАЛИЧ-ПРЕС”, 2018

ISBN 978-617-7617-16-6

ISSN 2522-1469